

VIITE: Uudenmaan liiton lausuntopyyntö
1.12.2015 dnro 176/2013

LUONNOS KUUMA-SEUDUN LAUSUNNOKSI 4. VAIHEMAAKUNTAKAAVAEHDOTUKSESTA

Uudenmaan liitto on pyytänyt KUUMA-seudulta lausuntoa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta 29.2.2016 mennessä. Maakuntahallitus on merkinnyt ehdotuksen tiedoksi kokouksessaan 16.11.2015 ja päättänyt kaavaehdotuksen lausunnoille lähettämistä.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa käsitellään viittä teemaa: elinkeinoja ja innovaatiotoimintoja, logistiikkaa, tuulivoimaa, viherrakennetta ja kulttuuriympäristöjä. Kaavassa käsitellään myös muita ajankohtaisia aiheita, kuten Malmin lentokentän muuttamista asutukseen ja Ristikydön sekä Palopuron asemanseutuja. Kaavan suunnitteluala kattaa koko Uudenmaan maakunnan alueen lukuun ottamatta Östersundomin aluetta.

Lausunnot on pyydetty toimittamaan Uudenmaan liittoon viimeistään 29.2.2016. Lausuntoaineistot ovat ladattavissa osoitteesta www.uudenmaanliitto.fi/kaavaehdotus.

Vuoden 2016 alusta voimaan astuvan uuden lainsäädännön mukaisesti lausunnot kaavaan on pyydettävä ennen kuin maakuntahallitus hyväksyy kaavaehdotuksen. Lausuntoajan päätyttyä kaavaehdotusta tarkistetaan annettujen lausuntojen perusteella kevään 2016 aikana, jolloin pidetään myös 4. vaihemaakuntakaavan viranomaisneuvottelu. Kaava asetetaan nähtäville myöhemmin vuonna 2016 maakuntahallituksen hyväksytyä kaavaehdotuksen. Tavoitteena on, että maakuntavaltuusto hyväksyy 4. vaihemaakuntakaavan kuluvalta valtuustokauden aikana keväeseen 2017 mennessä.

Tässä lausunnossa otetaan kantaa KUUMA-seudun kannalta merkittäviin aihekokonaisuuksiin. Kunnat voivat lisäksi ottaa kantaa yksittäistä kuntaa koskeviin näkökohtiin omissa lausunnoissaan.

Yleistä

Kuuma-johtokunta on antanut 5.3.2015 lausuntonsa 4. vaihemaakuntakaava-luonnoksesta.

Tuolloin muun muassa todettiin, että maakuntakaavan uudistaminen teemakohtaisesti ja vaiheittain aiheuttaa vaikeuksia kaavatilanteen tulkinnassa kokonaisuutena. Myös todettiin, että taajama-alueiden rajauksia tulisi tarkastella suhteessa Helsingin seudun yhteiseen maankäyttösuunnitelmaan MASUun.

Erityisen tärkeänä pidettiin Keski-Uudellemaalle suunniteltujen logistiikka-alueiden vaikutuksia ympäristöönsä ja varsinkin siihen, miten poikittaisyhteydet alueella suunnitellaan ja toteutetaan.

Lisäksi kommentoitiin Viherrakenne-osion Luo-alueiden perusteita ja myös viheryhteystarpeen monimerkityksellisyyttä.

Myös joitakin kuntien esille tuomia asemanseutuhankkeita pidettiin tärkeänä jatkaa seudullisen suunnittelun osana. Samoin toivottiin liiton edistävän lentomelun yhtenäisen tulkinnan ja normituksen kehittämistä.

Luonnoksesta ehdotusluonnokseksi

Muutoksia luonnosvaiheen jälkeen

Kaavaluonnoksesta saadun palautteen sekä tarkentuneiden tietojen ja selvitysten myötä 4. vaihemaakuntakaavaan on tehty useita muutoksia kaavan ehdotusvaiheessa. Muutoksia on tehty kaikkien muiden kaavan teemojen paitsi elinkeinot ja innovaatiotoiminta -teeman osalta.

Satamaverkon osalta maakunnallisen sataman määritelmää on muutettu siten, että se kattaisi laajemmin Uudenmaan satamia. Tämän myötä Kantvikin satama Kirkkonummella ja Tolkkisten satama Porvoossa merkitään maakunnallisen sataman kohdemerkinnällä. Samalla kaavaratkaisussa osoitetaan näihin satamiin kulkevat laivaväylät. Lisäksi osoitetaan Raaseporiin Pohjankurun väylä, jolla on useaa paikallista satamaa palvelevana maakunnallinen merkitys.

Luo-alueiden rajauksia on tarkistettu vastaamaan mahdollisimman hyvin lähtötietoina käytettäviä Zonation-paikkatietoanalyysin tuloruujuja. Luo-alueisiin on palautteen mukaisesti laadittu kohdealueiden luontoarvoja avaavat kohdekortit. Aineistojen jälkitarkastelun pohjalta joidenkin Luo-alueiden osoittamisesta on luovuttu kaavaehdotuksessa. Luo-alueiden määräystä on tarkistettu.

Suojelualueina esitetään kaavaehdotuksessa yhteensä noin 600 aluetta, joista valtaosa on esitetty jo kaavaluonnoksessa. Kaavaratkaisua on täydennetty uusilla luonnonsuojelualueilla, joista suurin osa perustuu valtakunnallisen suoinventoinnin Uttamaata koskeviin tuloksiin (ELY Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2014).

4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta saatuun palautteeseen perustuen sekä ajantasaisen maanomistustiedon pohjalta on lisäksi tehty tarkistuksia sekä kumottu luonnosvaiheessa esitetyjä uusia virkistysalueita Kirkkonummella, Tuusulassa ja Loviisassa.

Lisäksi on ulkoilureitteihin tehty karttateknisiä korjauksia esimerkiksi paikoissa, jossa viheryhteystarve on virheellisesti kulkenut taajaman tai virkistysalueen päältä.

Tuulivoima-alueiden rajauksiin ei esitetä muutoksia suhteessa luonnosvaiheen ratkaisuun.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden, valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen sekä maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen merkintätapoja on selkiytetty saadun palautteen pohjalta. Lisäksi valtakunnallisille kulttuuriympäristöille on laadittu yhteinen suunnittelumääräys, joka perustuu MRL:n mukaiseen sääntöspohjaan.

Ensimmäistä kertaa vaihemaakuntakaavatyön yhteydessä laaditaan myös 4.maakuntakaavan toteuttamisohjelmaa, jonka lähtökohtana ovat kaavatyön alussa hyväksytyt kärkitavoitteet, joista vuorovaikutteisen prosessin kautta on tunnistettu yhteensä noin 50 maakuntakaavan tavoitteiden edistämiskeinoa ja toimenpidettä.

Näistä on valittu asiantuntijoiden ja sidosryhmien edustajien kanssa muutamia tärkeimpiä keinoja, joita olisi tärkeää lähteä viemään eteenpäin. Nämä muodostavat osan vuosittain päivittyvästä Uudenmaan maakunta-kaavoituksen toteuttamisohjelmasta, jossa myös raportoidaan hankkeiden edistämisestä.

Yhtenä Kuuma-kuntien kannalta tärkeänä keinona Uudenmaan liitto näkee Keski-Uudenmaan poikittaisyhteyksien edistämisen. Myös muihin teemoihin on löytynyt edistämiskeinoja, jotka löytyvät selostuksen kohdasta 9.3

Logistiikka

Neljännän vaihemaakuntakaavan logistiikkateemassa on käsitelty tavaravirtoja ja näihin liittyviä solmupisteitä, eli lentokenttiä, satamia ja logistiikka-alueita sekä näitä yhdistäviä meri- ja maayhteyksiä. Kaavaratkaisun taustalla on toteutettu erilaisia logistiikan skenaariotarkasteluja, joiden pohjalta on muodostettu logistiikan kehityskuva Uudellemaalle. Kehityskuvassa yrityksille pyritään mahdollistamaan erilaisia sijainteja, mutta luomaan myös nykyistä suurempia logistiikan keskittymiä. Logistiikalle turvataan sijaintimahdollisuuksia pääkaupunkiseudun lähialueilla, mutta logistiikkaa voi sijoittua myös kauemmas ytimeistä silloin, kun se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

Uudenmaan logistiikan painopisteen arvioidaan siirtyvän Kehä III:n vyöhykkeeltä pohjoisemmaksi ulottuen aina Kehä V (valtatie 25) käytävään asti. Keski-Uusimaa on kansainvälisesti kiinnostavaa aluetta koko maata palveleville logistiikkakeskuksille ja alueen kautta kulkee muun muassa pääosa Suomen kulutustavaroista. Valtateiden 3 ja 4 käytäviin onkin viime vuosina sijoittunut useita logistiikka-alan toimijoita.

Logistiikkakeskusten liikenteelliset vaikutukset ovat huomattavan laajat, mutta olemassa oleva tieverkko ei kuitenkaan pysty vastaamaan lisääntyvän tavaraliikenteen asettamiin haasteisiin. Nykyiset heikot poikittaisyhteydet aiheuttavat tavaraliikenteen ohella ongelmia myös muun muassa seudun työssäkäyntiliikenteelle. Elinkeinoelämän kuljetusten ja liikennejärjestelmän toimivuuden turvaaminen edellyttävät Keski-Uudenmaan poikittaisyhteyksien parantamista. HLJ 2015 -työn yhteydessä on tunnistettu tarve logistiselle yhteydelle Keski-Uudellamaalla valtateiden 3 ja 4 välillä.

Kaavaehdotuksessa on esitetty logistiikan tarpeisiin liittyvinä aluevarauksina Tuusulan Focus, Sipoon Bastukärr sekä Porvoon ja Sipoon alueilla sijaitseva Kulloo. Keski-Uudellamaalla sijaitsee myös muita logistiikkatoimintaa palvelevia alueita, kuten valtatie 4 vyöhyke Järvenpäässä ja Tuusulassa, Kapulin alue Mäntsälässä, Ilvesvuoren alue Nurmijärvellä ja Kallionopon alue Hyvinkäällä. Kaavaehdotuksessa on myös esitetty logistiikka-alueita palvelevien Keski-Uudenmaan poikittaisyhteyksien ohjeelliset linjaukset. Esitetyt poikittaisyhteydet perustuvat Uudenmaan ELY-keskuksen, Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL), Uudenmaan liiton ja alueen kuntien yhteiseen selvitykseen, joka on laadittu HLJ 2015 -suunnitelman ja neljännän vaihemaakuntakaavan valmistelutyön rinnalla. Selvityksessä on tarkasteltu eri yhteysvaihtoehtojen ja linjausten vaikutuksia ajoneuvoliikenteeseen ja liikennevirtojen suuntautumiseen. Selvityksessä on myös tarkasteltu eri vaihtoehtojen toteutettavuutta ja yhteiskuntataloudellisuutta.

Keski-Uudenmaan poikittaisyhteyksien selvityksen tuloksena on ilmennyt, että tarkastellut yhteysvaihtoehdot vastaavat eri ongelmiin. Mikään tarkastelluista hankkeista ei yksinään kykene ratkaisemaan yhteyspuutteita valtatie 4 käytävän logistiikka-alueilta ja Helsinki-Vantaan lentokentän pohjoispuolelle muodostuvalta uudelta logistiikka-alueelta valtatie 3 suuntaan, vaan ratkaisu edellyttää useiden toimenpiteiden yhdistelmää. Tulosten pohjalta

selvityksessä on muodostettu logistiikan tavoitietieverkko ja kolmiportainen suositus poikittaisyhteyksien parantamisen kehittämispoluksi:

1. Järvenpää - Nurmijärvi -yhteys välille valtatie 4 Haarajoen liittymä - Vähänummentie - kantatie 45. Toteutus vuoteen 2025 mennessä.
2. Kehä IV, pohjoinen linjaus Klaukkalan ohikulkutien liittymään. Toteutus 2026 - 2040.
3. Hyvinkään itäinen ohikulkutie. Lisäksi itäinen radanvarsitie esitetty pitkän aikavälin varauksena maankäytön kehittyessä (toteutus vaiheittain).

Järvenpää - Nurmijärvi -yhteys, Kehä IV ja itäinen radanvarsitie on sisällytetty kaavaehdotukseen ohjeellisina linjauksina ja muut poikittaiset väylävaraukset on poistettu kartasta. KUUMA-seutu pitää esitettyjä yhteyksiä perusteltuina ja erittäin tarpeellisina koko seudun liikenteen toimivuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn kannalta. Esitetyt toimenpiteet parantavat kuljetusten sujuvuutta ja ohjaavat samalla raskasta läpiajoliikennettä pois esimerkiksi Hyrylän ja Jokelan taajamista. Tämä parantaa osaltaan liikenneturvallisuutta ja luo mahdollisuuksia taajamien kehittämiseen.

Kehä IV linjaaminen Klaukkalan ohikulkutien liittymään puolestaan tukee osaltaan alueen maankäytön kehittämistä ja poikittaissuuntaista saavutettavuutta. Pitkällä aikavälillä itäinen radanvarsitie tukee osaltaan maankäytön kehittymistä pääradan käytävässä ja luo diagonaalisen yhteyden Järvenpäästä Kehä V:lle. Hyvinkään itäinen ohikulkutie puolestaan parantaa yhteyksiä idän suunnasta valtatielle 3 pohjoisen suuntaan ja vähentää samalla raskasta läpiajoliikennettä Ridasjärven kylässä Hyvinkäällä.

Poikittaisten tieyhteyksien parantaminen luo osaltaan mahdollisuuksia myös poikittaissuuntaisen joukkoliikenteen kehittämiseen. KUUMA-seutu pitää tärkeänä, että tavaraliikenteen rinnalla myös joukkoliikenteen toimintaedellytysten turvaaminen otetaan huomioon maankäyttöä ja liikennejärjestelmää kehitettäessä.

Keski-Uudenmaan poikittaisyhteyksien rinnalla myös maankäytön kehittämistä tukevat yhteydet ovat KUUMA-seudun elinvoimaisuuden ja kilpailukyvyn kannalta erittäin merkittäviä. Hyrylän ja Klaukkalan ohikulkutiet lukeutuvat KUUMA-seudun liikenneverkon kärkihankkeisiin ja nämä on asemoitu HLJ 2015 -suunnitelman ensimmäiselle kaudelle 2016 - 2025.

Muuta

Kaiken kaikkiaan muutokset luonnosvaiheen jälkeen ovat olleet oikeansuuntaisia KUUMAnäkökulmasta katsoen.

Palopuron ja Ristikydön asemanseutujen aiempi 2.vk:n merkintä on kumottu ja alueet on osoitettu "Raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen alue"- merkinnällä sekä varsinaiset asemanseudut tiivistettävän alueen kehittämisperiaatemerkinällä. Tämäkin on tärkeä asia Keski-Uudenmaan kehityksen kannalta.

KUUMA-seutu muistuttaa vielä jo aiemmassa lausunnossaan esiin tuomastaan lentomelun ja normituksen kehittämisestä ja toivoo liiton edistävän asian eteenpäin menoa sopivaksi katsomassaan yhteydessä.